

## DIN RELAȚIILE CULTURALE ROMÎNO-BULGARE: ECATERINA VASILEVA

D. N. MINCEV (Sofia)

Se poate afirma că nu există două popoare vecine în al căror trecut să găsim legături atât de strînse și de multilaterale ca acelea dintre popoarele bulgar și român. Despre aceasta s-a scris și se va scrie mereu. Ies neconștient la iveală fapte noi care ilustrează tot mai mult legăturile politice și culturale romîno-bulgare. Aceste fapte sînt foarte numeroase, mai ales în decursul secolului al XIX-lea, cînd pămîntul romînesc adăpostește numeroși emigranți bulgari<sup>1</sup>.

În cele ce urmează vom încerca să punem în lumină încă o pagină, necunoscută, din cronică relațiilor culturale romîno-bulgare. Este vorba de persoana și activitatea Ecaterinei (Caterina) Vasileva, femeie cultă și inteligentă, pe care poezia și muzica o atrăgeau în mod deosebit. A scris în romînește și franțuzește. A colaborat cu articole și versuri la ziarul bulgar «Otecestvo» (Patria), care a apărut la București între anii 1869—1871, sub redacția lui P. Kisimov<sup>2</sup>.

La secția de «Manuscrise, tipărituri vechi și rare» a Bibliotecii Naționale din Sofia, sub cota R 923.1 am găsit un volum tipărit în 1923 la Paris, în limba franceză, și intitulat *Annales de la dynastie russe*. Titlul nu corespunde cuprinsului. Autorul este o femeie: *Ecatherine Basilev*. Pe lângă poemul «La Bulgarie épique», volumul conține amintirile autoarei, legate mai ales de viața și activitatea sa în România, în perioada dinaintea eliberării Bulgariei. După cele expuse de autoare, șederea sa în România poate fi fixată între anii 1865—1878. Amintirile sînt înfățișate destul de încurcat și risipite de multe ori la întimplare, iar stilul este greoi, ceea ce ne face să credem că Vasileva și-a scris cartea la o vîrstă înaintată, fiind poate și suferindă. În această carte găsim, printre altele, numeroase informații, unele necunoscute, privind viața culturală bulgară<sup>3</sup>.

Din rîndurile autobiografice, foarte zgîrcite în menționarea anilor, pe care le găsim în volumul citat, aflăm că Ecaterina Vasileva este după mamă bulgăroaică, iar după tată romîncă. Anul precis al nașterii nu l-am putut afla pînă acum, și nici pe cel al morții. A murit însă după anul 1924, la București, unde și-a petrecut ultimii ani ai vieții<sup>4</sup>. La București avusese o casă proprie, situată în fața «grădinii Cazzavillani», pe care însă o vînduse cu mulți ani înainte.

Mama ei, Chirana Diamandieva, se născuse în orașul Sliven (Bulgaria). Rămînind orfană, este luată de un unchi al ei, care se refugiază la Brăila. Presupunem că aceasta s-a întîmplat în primii douăzeci de ani ai veacului trecut. De la Brăila, mica Chirana este luată

<sup>1</sup> În lucrarea noastră *România și renașterea bulgară*, Constanța, 1936, ne-am ocupat mai îndeaproape de aceste legături și de contribuția Romîniei la lupta poporului bulgar pentru eliberarea de sub jugul otoman.

<sup>2</sup> Ecaterina Vasileva este doar menționată de dr. Manio Stoianov în excelenta sa lucrare *Българска възрожденска книжнина*, vol. I, Sofia, 1957, p. 43, în legătură cu colaborarea ei la gazeta «Otecestvo».

<sup>3</sup> Vezi articolul nostru *Неизвестни страници за театралната дейност на Добри Войников и Д. Великини*, în «Театър», anul X, 1957, nr. 11, p. 69—72. Acolo am dat pentru prima oară și unele date cu privire la viața și opera Ecaterinei Vasileva. Vezi și nota bibliografică despre acest articol, în «Romanoslavica», V, 1962, p. 235.

<sup>4</sup> În bogata arhivă a lui Iv. Evst. Gheșov, legatarul universal al fraților Evloghii și Hristo Gheorghiev, mari comercianți și bancheri la București, în epoca de care ne ocupăm, arhivă păstrată la secția «Arhivă istorică bulgară» pe lângă Biblioteca Națională am găsit o scrisoare de la dînsa, datată din 1924. În scrisoare este vorba de vinderea unui tablou în ulei.